

РОЗДІЛ II
Облік, аналіз, аудит
та оподаткування

УДК 005.942:334.7

Грудзевич Юлія,
кандидат економічних наук, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
кафедра обліку і оподаткування,
м. Луцьк, ORCID ID 0000-0002-2790-5681,
e-mail:grudzevychukr@gmail.com

<https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-02-32-38>

**ОСНОВНІ НАПРЯМИ КОНСУЛЬТУВАННЯ У СФЕРІ ВПРОВАДЖЕННЯ,
ВИКОРИСТАННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВИХ ПРОГРАМНИХ
КОМПЛЕКСІВ**

Анотація. У статті визначено сутність консультування, подано класифікацію видів консалтингу. На думку авторів, консультації поділяються на разові, консультації-інтенсиви, консалтинговий супровід та аудит. Консалтинг у сфері роботи з обліковими програмними комплексами є специфічною нішею консультування. Актуальним напрямом дослідження є визначення основних критеріїв оцінювання облікових програмних комплексів. Автори статті пропонують оцінювати функціональність, локалізацію, розташування системи (On-Premise чи On-Cloud), можливість перенесення інформації із однієї бази у іншу, цінний сегмент, наявність якісної підтримки. Із врахуванням цих критеріїв сформовано матрицю відповідності облікових програмних комплексів, що допоможе консультанту завчасно випробувати програму, підготувати план консультації та визначити одну або кілька програм які відповідатимуть вимогам та враховуватимуть специфіку діяльності.

Ключові слова: Консалтинг, консультант, інформаційні технології в обліку, компетентність консультанта, разова консультація, консультація-інтенсив, консалтинговий супровід, аудит.

Yuliya Grudzevych
PhD in Economics,
Lesya Ukrainka Volyn National University,
Department of accounting and taxation,
Lutsk

**MAIN AREAS OF CONSULTING IN THE FIELD OF IMPLEMENTATION, USE
AND IMPROVEMENT OF ACCOUNTING SOFTWARE COMPLEXES**

In the Ukrainian market of information systems in audit Russian technologies have been leading for a long time in terms of coverage volume. However, due to the impossibility of using the products of the aggressor country, businesses are looking for alternative solutions, and therefore need qualified consulting processes, assistance in choosing software with the appropriate set of functions, adaptation to additional legislation and specifics of the enterprise. The purpose and objectives of the article is to define the main methodological principles of consulting in the field of implementation and improvement of accounting software packages, to systematize information on alternative technological solutions in

terms of compliance with the selected evaluation criteria. The article defines the essence of counseling, provides a classification of types of consulting, on the basis of duration. According to the authors, consultations are divided into one-time, intensive consultations, consulting support and audit. Consulting in the field of work with accounting software packages is a special consultation. According to the authors, information technology in accounting is a set of software and hardware designed to collect, process, accumulate, transmit, process information attended by an accountant with the possibility of transformation to the needs of other users. The strengths and weaknesses of these categories of professionals from the point of view of service consumers are considered and the best option for cooperation is found. Business inquiries are to abandon Russian software products, finding a similar replacement in terms of functions. Therefore, the authors considered the definition of the main criteria for evaluating accounting software packages to be an important area of research. The authors of the article offer to evaluate the functionality, localization, location (On-Premise or On-Cloud), the ability to transfer information from one database to another, the price segment, the availability of qualitative support. Based on these criteria, the authors created a matrix of compliance of accounting software packages, helping the consultant to test the program beforehand, prepare a consultation plan and one or more programs that meet the requirements and get the specifics of the activity.

Keywords: Consulting, consultant, information technologies in accounting, consultant competence, one-time consultation, intensive consultation, consulting support, audit.

Постановка проблеми та її значення. На українському ринку інформаційних систем в обліку протягом тривалого часу за обсягами охоплення лідирують російські технології. Проте, через неможливість у майбутньому користуватися продуктами країни-агресора, суб'єкти бізнесу шукають альтернативні рішення, і тому потребують кваліфікованого консалтингового супроводу процесів, допомоги у виборі програмного забезпечення з відповідним набором функцій, пристосування до податкового законодавства та специфіки діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В. Рейкін [2] систематизує основні тенденції розвитку консалтингу в Україні. І. Безпалько [4] на прикладі Німеччини визначає основну роль інституції консультивання у різних сферах бізнесу. Р. Скриньковський, В. Гладун В., М. Крамар [3] підкреслюють значимість ефективної роботи інформаційних систем у організації обліку на підприємстві. Проте можливість участі консультанта у процесі впровадження, використання та удосконалення облікових програмних комплексів тематикою вказаних публікацій не передбачено.

Мета і завдання статті – визначити основні методологічні засади консалтингу у сфері впровадження використання та удосконалення облікових програмних комплексів, систематизувати інформацію по альтернативних технологічних рішеннях з точки зору відповідності обраним критеріям оцінки.

Викладення основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Консультант – експерт у одній чи кількох сферах діяльності, який відповідає на запити клієнта, виявляє проблемні питання, надає поради та необхідний інструментарій щодо усунення проблеми. У ході співпраці з клієнтом консультант підвищує його рівень експертності, поінформованості у роботі на проблемних ділянках. Професія консультанта є все більш затребуваною та високо оцінюваною суспільством. Запорукою ефективного консультивання є професійний досвід та навички комунікації. Роль консалтингу, як спеціального каналу поширення знань та інформації важко переоцінити. У контексті даного наукового дослідження важливо виокремити види консультацій.

1. Разова консультація – послуга на запит клієнта для вирішення тактичного завдання. Такі консультації тривають, як правило, 1-2 години, співпраця після вирішення проблеми завершується.

2. Консультація-інтенсив передбачає поглиблену співпрацю з клієнтом для вирішення проблеми, яка, можливо, існує на декількох рівнях діяльності клієнта, тобто є масовою, та потребує участі консультанта на кілька днів.

3. **Консалтинговий супровід** передбачає довготривалу, від двох місяців, співпрацю, постановку глобальніших цілей. У контексті впровадження, використання та удосконалення інформаційних технологій в обліку, такий вид консультивання доречний при переведенні господарських процесів на

нове програмне забезпечення. Консультантам супровід є цікавим, тому, що це передбачає оплату послуг протягом тривалого періоду.

4. Аудит – передбачає довготривалу перевірку, багато глобальних цілей, виявлення помилок, розробку заходів щодо удосконалення процесів та подальший супровід.

Як бачимо, визначальними ознаками доцільно обрати тривалість співпраці, рівень «заглиблення» у проблему та розмір оплати послуг консультанта. Відповідно можна прослідкувати пряму залежність розміру винагороди від виду консультацій, що надається (рис. 1)

Консалтинг у сфері роботи з обліковими програмними комплексами є специфічною нішею консультування. У розумінні автора, інформаційні технології в обліку це сукупність програмно-технічних засобів, призначених для збору, обробки, накопичення, передавання, оброблення інформації за участі бухгалтера з можливістю трансформації під потреби інших користувачів.

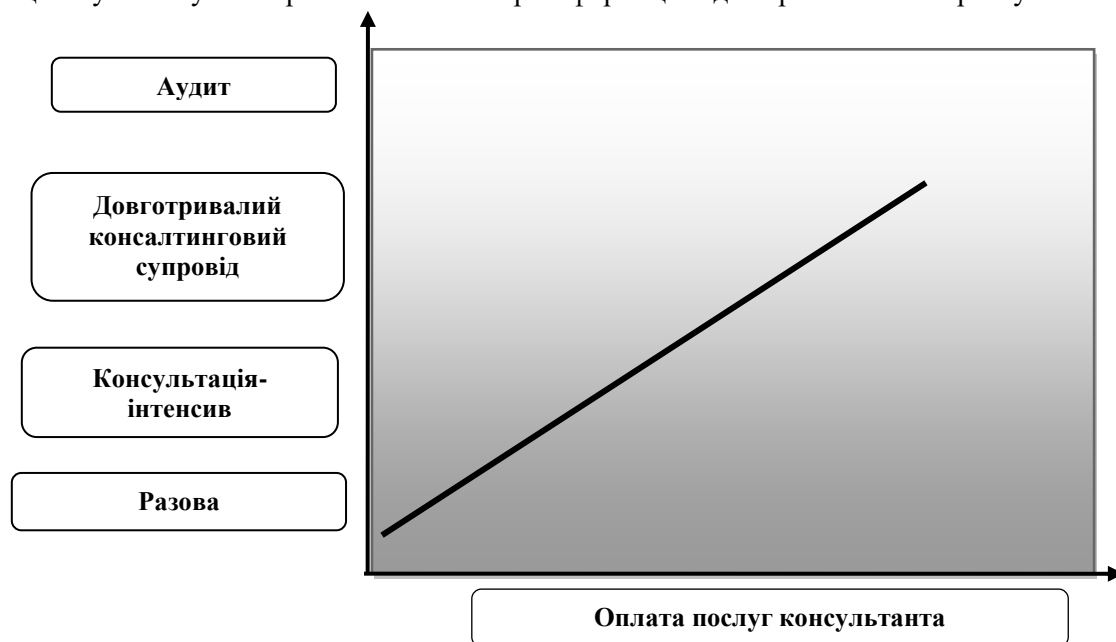

Рис. 1. Види консультацій та їх взаємозв'язок із розміром оплати послуг консультанта

Джерело: розроблено автором.

Консультант із досвідом роботи у бухгалтерському обліку і оподаткуванні у даному випадку конкурує із фахівцями у сфері ІТ. Розглянемо сильні та слабкі сторони вказаних категорій фахівців з точки зору споживача послуги та за допомогою схеми знайдемо оптимальний варіант співпраці (рис. 2).

Фахівець у сфері ІТ володіє великою кількістю інформації та професійних навиків, проте, як показує практика, його комунікація з бухгалтером не достатньо результативна.

Консультант із досвідом бухгалтерської практики легко взаємодіє, швидко виявляє проблему, визначає очікуваний результат. У процесі роботи у даній сфері консультант-обліковець може співпрацювати із ІТ-консультантом для збільшення обсягу наданої клієнту інформації. Така схема має право на реалізацію, проте є значна питома вага суб'єктивності, в основі якої лежить компетентність консультантів. У першу чергу консультант-обліковець при постановці завдань має визначити межу своєї професійної компетентності. і у разі, якщо проблема виходить за її межі, доручити її вирішення фахівцю у сфері ІТ.

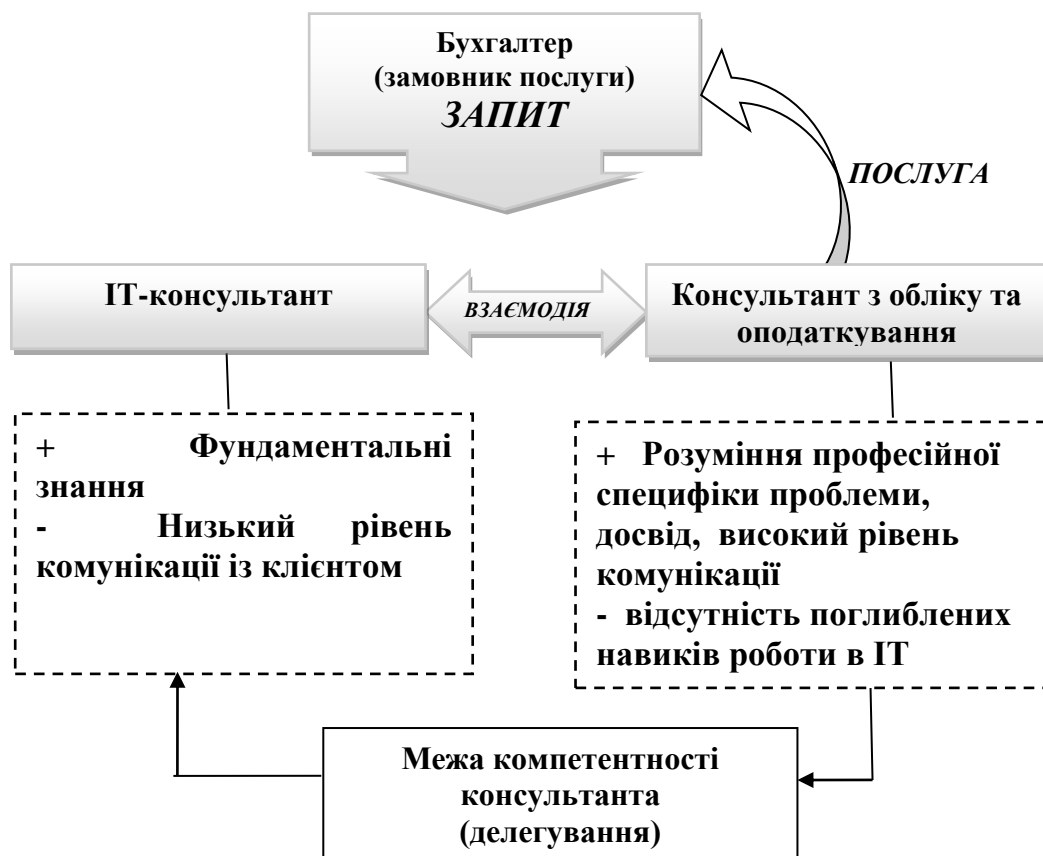

Рис. 2. Схема взаємодії та компетенцій суб'єктів консультування у сфері використання облікових програмних комплексів

Джерело: розроблено автором.

Ми виокремили основні критерії оцінки облікових програмних комплексів з точки зору консультантів та облікових працівників. Такими визначальними ознаками можна користуватися як і при оцінці існуючих інформаційних ресурсів, так і при прийнятті рішень щодо вибору нового програмного забезпечення. Досить часто, невідповідність одному чи кільком критеріям є причиною для прийняття рішення про перехід на нову інформаційну систему.

Під функціональністю інформаційної системи розуміємо набір можливостей та рішень, що забезпечують виконання усіх завдань та швидку адаптацію до нових вимог, зміни виду діяльності чи потреби перегрупування інформації. Важливим критерієм є процесне управління системою, тобто не просто набір функцій, а пов'язані у єдиний інформаційний простір процеси, онлайн-обробка, синхронізація даних. Критерій локалізації узагальнює вимогу до облікових програм українських та іноземних розробників, можливість налаштування роботи під особливості податкового (реєстрація ПДВ за першою подією, податкова звітність) та трудового (норми робочого часу) законодавства. On-Premise розташування означає використання власних ресурсів для розміщення програмного забезпечення. Це класична модель доступу до інформаційної системи. Використовуються, підтримуються на належному функціональному рівні, контролюються власні сервери підприємства. Режим роботи з On-Cloud має багато переваг. Серед них економія коштів на закупівлю, встановлення та роботу обладнання, забезпечення оновлення, живлення, резервне копіювання. Але з цих переваг впливає і головний недолік хмарного програмного забезпечення – відсутність контролю. По суті керівники підприємства делегують на аутсорсинг такі важливі напрямки як доступ до обчислювальних ресурсів та інформаційної безпеки. Окрім того, користувачі повинні бути впевнені у тому, що послуги, які надаються хмарним сервером, не поступляться за якістю власному обладнанню.

Рис.3 Критерії оцінки інформаційних облікових систем з точки зору користувачів

Джерело: розроблено автором.

Окрім того, можна розглядати можливість встановлення мобільних додатків для управлінського персоналу. Одним із перспективних напрямів консультування у сфері впровадження, використання та удосконалення облікових інформаційних систем є допомога у виборі нового та поступової відмови від застарілого програмного забезпечення чи того, за яким розробники припинили підтримувати оновлення. У процесі переходу на нову систему важливим є питання якісного перенесення інформації із довідників, залишків по рахунках, управлінської бази без додаткової обробки та пристосування до нових форм та документів. Ця функція забезпечується багатьма розробниками нових продуктів, проте слід звернути увагу на повноту процесів. Перенесення якомога більшої кількості інформації має переноситися автоматично, без «ручного» втручання користувачів. Співвідношення ціни та якості облікових програмних продуктів є важливим фактором, який впливає на вибір користувачів. Проте, на вибір має впливати у першу чергу функціональність інформаційної системи. Ціни варто порівнювати лише за тотожним набором функцій. У процесі користування обліковим програмним забезпеченням важлива наявність достатньої кількості якісної підтримки, впровадження оновлень, швидке реагування на запити користувачів з мінімальною затратою часу. У даному випадку консультанту варто мати власний досвід співпраці із службами підтримки і порекомендувати клієнту провайдера із високим рівнем якості надання таких послуг. Наявність партнерів особливо актуальна у разі вибору програми із закордонними джерелами розробки. Проте, на нашу думку, консультанту важливо мати досвід роботи та впровадження українських програмних комплексів, які донедавна не мали популярності у зв'язку із великим поширенням російських систем обліку 1С та BAS. На даний час виникає необхідність пошуку зручної альтернативи, функціональне наповнення якої відповідало зазначеним вище критеріям. Запити бізнесу полягають у тому, щоб

відмовитись від російських продуктів, знайшовши їм аналогічну заміну за функціями. Російські облікові системи в Україні дуже розповсюджені, популярні та дійсно для більшості користувачів є найкращими, добре відображають складність податкового законодавства, розроблені схеми оптимізації податків, можливість вести облік і формувати консолідовану управлінську звітність кількох суб'єктів господарювання на одній платформі. Значною перешкодою у розповсюдженні альтернативних інформаційних систем є російськомовне середовище користувачів та технічних спеціалістів (російськомовний синтаксис мови програмування 1С та BAS) [6]. Очевидно, що в такому середовищі місце для закордонних аналогів знайти важко. Вони призначені для іншого середовища, з акцентом на управлінні бізнес-процесами, стандартизації та прозорості операцій, міжнародних стандартах фінансового обліку та звітності, та з англійським синтаксисом мови розробки [4].

У контексті наукового дослідження актуально систематизувати інформацію про аналоги існуючого програмного забезпечення, яка буде корисна консультанту у співпраці із клієнтами і дозволить обрати у детальнішу розробку один або кілька варіантів. Автор пропонує матрицю відповідності критеріям оцінки програмних облікових комплексів, зазначених вище із додаванням ще одного актуального для консультанта критерію – доступної демоверсії програми. На нашу думку, такий критерій не оцінює якість самої програми, проте, із врахуванням цієї інформації консультант може завчасно випробувати програму, підготувати план консультації та визначити одну або кілька програм які відповідатимуть вимогам та враховуватимуть специфіку діяльності (Таблиця 1).

Таблиця 1

Матриця відповідності критеріям оцінки програмних облікових комплексів

ПРОГРАМНІ КОМПЛЕКСИ		КРИТЕРІЇ						
		Функціональність	Локалізація	Розгашування системи	Перенесення інформації	Ціновий сегмент	Наявність якісної підтримки	Доступ до демоверсії
ERP	SAP	+	+	+	+	-	+	+
	Microsoft Dynamics	+	+	+	-	-	+	+
	ODOO	+	+	+	+	+	-	+
	Oracle netsuite	+	-	+	-	-	+	+
	IT-Enterprise	+	+	+	-	-	+	+
	A5 Systems	+	+	+	+	-	-	+
ПРОФЕСІЙНІ	Master	+	+	+	+	+	+	+
	B Jet	+	+	+	+	+	+	+
	IS Pro	+	+	+	+	-	-	+
	Дебет плюс	+	+	+	-	-	-	+
	Комінтех	-	+	-	+	-	-	+
	АБ система	+	+	+	+	+	-	+
	Dilivod	+	+	-	-	+	-	+
	Smartfin	+	+	-	-	+	-	+
	Bookkeeper	-	+	-	-	+	-	+
	Qulincefin	-	+	-	-	-	-	+
	FINMAP	-	+	-	-	+	+	+
	Perfectum	-	+	+	-	+	+	+
	Торг Софт	-	+	+	-	+	+	+

Джерело: Систематизовано автором на основі [5,6].

Запропоновані до систематизації програми додатково класифіковані за двома ознаками. До першої групи увійшли ERP-системи. Це програмне забезпечення, в якому можна керувати фінансами, ланцюжками поставок, операціями, торгівлею, звітністю, виробництвом та персоналом

[5]. Головна функція ERP — об'єднання всіх бізнес-процесів в одну систему, а також спрощення, прискорення й оптимізація. Цього вдається досягти завдяки автоматизації рутинних процесів та уникненню багаторазового введення тієї ж інформації виконавцями з різних відділів. ERP позиціонують себе не лише як програми для обліку господарських процесів, кадрів та зарплати. Сучасні системи ERP оснащені такими новітніми технологіями, як штучний інтелект, машинне навчання тощо, завдяки яким управління бізнесом стає ще прозорішим та ефективнішим. Саме тому слід випробувати на практиці, чи такий універсальний підхід не нівелює облікову специфіку. Інша категорія – спеціальні професійні програми для ведення обліку господарських процесів та податкового обліку.

Слід відмітити, що серед програм є вузькоспеціалізовані, призначені для ведення управлінського обліку з обмеженим функціоналом. Це зроблено з метою складення деталізованої, універсальної матриці, щоб надати кваліфіковану консультацію усім категоріям суб'єктів бізнесу і мати змогу швидко звузати пошук до однієї або кількох програм.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У статті наведено систематизацію основних видів консультацій, встановили межу компетенції, визначили основні критерії оцінки інформаційних систем в обліку, на базі яких склали матрицю відповідності. Консалтинг у сфері впровадження та використання інформаційних технологій є складним, проте дуже перспективним напрямом консультування. Заборона використовувати в Україні російські системи обліку, такі як 1С та BAS, відкриває можливості впровадження альтернативних, вітчизняних та зарубіжних, програмних комплексів. І саме у цій сфері автор вбачає перспективу співпраці консультантів та представників бізнесу.

Джерела та література

1. Грудзевич Ю. І., Скорук О. В. Обліково-аналітичне забезпечення консалтингу у сфері розстрочення сплати податкових зобов'язань. *Вісник ЛТЕУ*. 2021. № 65. С. 111–115.
2. Рейкін В. С., Макара О. В. Консалтинг в Україні: оцінка стану та тенденції розвитку. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 39. С. 97–101.
3. Скриньковський Р., Гладун В., Крамар М. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку на підприємстві. *Траєкторія науки*. 2019. Т. 5, № 2 : Економічні науки. С. 3001–3010.
4. Безпалько І. Р. Податкове консультування в Німеччині: досвід для України. *Ефективна економіка*. 2018. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/47.pdf (дата звернення : 15.07.2021). Назва з екрану.
5. Вебінар Аналоги 1С та BAS [Електронний ресурс]: вебінар. *You Tube*. URL: <https://bit.ly/3R2PSoM> (дата звернення: 03.06.2022). Назва з екрану.
6. Снігир С. Чому російський софт 1С є ознакою корупції та тіньового сектору в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bit.ly/3QXvCVD> (дата звернення: 09.06.2022). – Назва з екрана.

References

1. Grudzevych Y. I., Skoruk O. V Accounting and analytical support for consulting in the field of deferred payment of tax obligations. *Bulletin of LUTE*. 2021. No. 65. P. 111–115 [in Ukrainian].
2. Reikin, V. S. And Makara, O. V. (2020), “Consulting in Ukraine: assessment of the state and development trends”, *Infrastruktura rynku*, vol. 39, pp. 97–101 [in Ukrainian].
3. Skrynjkovskiy R., Ghladun V., Kramar M. Information technologies in the organization of accounting at the enterprise. *Path of Science* 2019. Vol. 5, № 2: Economic sciences. P. 3001–3010 [in Ukrainian].
4. Bezpalko, I. R. (2018). “Tax consulting in Germany: experience for Ukraine”, *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 4, URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/47.pdf (Accessed 1 June 2022) [in Ukrainian].
5. Webinar Analogs 1C and BAS [Electronic resource]: webinar. *You Tube*. URL: <https://bit.ly/3R2PSoM> (Accessed 1 June 2022) Name from the screen [in Ukrainian].
6. Snigyr S. Why Russian software 1C is a sign of corruption and the shadow sector in Ukraine [Electronic resource]. *Access mode: https://bit.ly/3QXvCVD* (Accessed 1 June 2022). – Name from the screen [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.05.2022 р.
